

רשומות

הצעות חוק

9 בנובמבר 1964

632

ד' בכסלו תשכ"ה

עמוד

70

חוק לתיקון פקודת הרשויות המקומיות (מס עסקים) (מס' 5), תשכ"ה—1964

71

חוק דיגי ערבות, תשכ"ה—1964

**חוק לתיקון פקודת הרשויות המקומיות (מס עסקים) (מס' 5)
תשכ"ה-1964**

תיקון סעיף 3

1. בסעיף 3 לפקודת הרשויות המקומיות (מס עסקים), 1945, בסעיף קטן (1), אחרי המלים "בלי שמציאותם של מלאכה או עסק של אותו אדם במקום אחר, בין בתחום הרשות המקומית ובין מחוצה לה, תשפיע על קביעת שיעור מס העסקים במקום הנדון" יבוא "והוא, אף אם המקום הנדון משמש לגיהול העסק או המלאכה במקום האחר, בין בתחום הרשות המקומית ובין מחוצה לה".

ד ב ר י ה ס ב ר

ב-31 בדצמבר 1957 קיבלה הכנסת את החוק לתיקון פקודת הרשויות המקומיות (מס עסקים), תשי"ח-1957, ובסעיף 1 לאותו חוק הוחלף סעיף 3 (1) לפקודה כך:

"(1) רשות מקומית רשאית, בחוק עזר, להטיל על כל אדם העוסק בתחומה במלאכה או בעסק מן המפורטים בחוק העזר, בין שניהולם בתחום הרשות המקומית ובין שהוא במקום אחר, מס שייקרא בעירייה "מס עסקים" ובמועצה מקומית "מס עסקים מקומי". בשיעור שייקבע בחוק העזר ושלא יעלה על אלפיים לירות לשנה לכל מקום שבו הוא עוסק במלאכה או בעסק האמורים, בלי שמציאותם של מלאכה או עסק של אותו אדם במקום אחר, בין בתחום הרשות המקומית ובין מחוצה לה, תשפיע על קביעת שיעור מס העסקים במקום הנדון, והמס ייקבע לפי ממדי העסק והמלאכה באותו מקום בלבד, לפי מבחני הדירוג שנקבעו מכוח סעיף קטן (2)."

מגמתה של הכנסת, כפי שנראה לידי ביטוי בדיונים בה, היתה למנוע שכל רשות מקומית תטיל מס עסקים על עסק לפי המבחן של התיקף הארצי של אותו עסק, להבדיל מהתיקף המקומי בלבד. אולם בית המשפט העליון בע"א 168/59 (פסקי דין י"ג, עמ' 1339) סייג את המגמה הזאת וקבע הלכה, כפי שנוסחה על ידי בית המשפט המחוזי, תל-אביב בע"א 93/63/6 (פסקים מחוזיים ל"ז, עמ' 61) בזו הלשון:

"(א) היה "גיהול" העסק בתחום העירייה, לא בא החוק המתקן לשנות כלום מהוראות הפקודה, כפי שנחפשו בע"א 368/54 ("פסקים עליונים" י"ט, 18); ופטר הדבר ששיעור המס ייקבע לפי ממדי העסק שבתחום הגיהול, להבדיל מאשר בתחום (העשוי להיות מצומצם יותר) של המקום;
(ב) היה "ביצוע" לבדו בתחום העירייה, בעוד "גיהול" העסק מחוץ לתחומה, תופסת ההתגבלה הגיאוגרפית של החוק המתקן, כלומר שיעור המס יצומצם לפי ממדי העסק שבתחום המקום."

החוק המוצע בא להשלים ולקבוע בהתאם למגמת הכנסת מאז, שגם אם מקום העסקים הוא מקום הגיהול המרכזי של עסקים ארציים, אין להשתמש כממדים ארציים של העסק כמבחן להטלת המס במקום שבו נמצא מרכז הגיהול.

1 ע"ר 1945, תוס' 1 מס' 1436, עמ' 115; ע"ר 1948, תוס' 2, מס' 1659, עמ' 513; ס"ח 10, תש"ט, עמ' 43; ס"ח 107, תשי"ב, עמ' 296; ס"ח 199, תשט"ו, עמ' 38; ס"ח 240, תשי"ח, עמ' 35.

חוק דיני ערבות תשכ"ה-1964

1. ערבות היא התחייבותו של אדם (להלן - ערב) למלא חיובו של אחר (להלן - חייב) כלפי אדם שלישי (להלן - נושה), ויכול שתהיה לחיוב כולו או למקצתו, לחיוב קיים או לחיוב עתיד לכוא או מוטנה.
2. הערבות נוצרת בהתחייבותו של הערב, בכתב ובמפורש, ובהודעה עליה לנושה; ואם היתה על פי צו בית המשפט - משנתקבל הכתב על ידי בית המשפט.
3. מילא הערב ערבותו או חלק ממנו, לא תישמע לגבי מה שנתמלא הטענה שהערבות היתה שלא בכתב.
4. הערבות מתבטלת, מעיקרה, כשהיא נדחית על ידי הנושה תוך זמן סביר לאחר שנמסרה לו ההודעה עליה.
5. אין ערבות תופסת אלא בחיוב בר-תוקף, אך אם היה תקפו של החיוב הנערב פגום רק מבחינת כשרותו או ייצוגו של החייב - תהא הערבות תופסת, אך לא תהיה לערב זכות שיפוי מן החייב.
6. (א) לעולם אין ערב חב ביותר מחיובו של החייב ולא בחמור ממנו, ואפילו אם נערב כך למעשה; ובאין כוונה אחרת משתמעת מן הערבות, הריהו חב בהוצאות ונדמי נזק שנתחייב בהם החייב בשל החיוב הנערב.
(ב) היתה הערבות מוגבלת או מוגדרת, אין הערב חב אלא כמה שהוגבל או הוגדר.
7. (א) הוגדל היקפו של החיוב הנערב, על פי הסכם בין החייב לבין הנושה, אין הדבר משנה בחיובו של הערב.
(ב) הוקטן היקפו של החיוב הנערב, על פי הסכמה או ויתור של הנושה, מופטר הערב במידה שהופטר החייב; אין בהוראה זו כדי לפגוע בדיני פשיטת רגל או פירוק.
(ג) חל בחיוב הנערב, לפי הסכם בין החייב לנושה, שינוי שלא כאמור בסעיפים הקטנים (א) ו-(ב), הכרירה בידי הערב; רוצה יקיים את השינוי ביחסיו עם הנושה ועם החייב, רוצה ימלא את החיוב הנערב כאילו לא חל בו כל שינוי.
8. (א) כל טענה שיש לחייב נגד חיובו תעמוד גם לערב, וכל עוד החייב זכאי לבטל חיובו זכאי הערב לא למלא ערבותו, והכל כפוף להוראות סעיף 5.
(ב) התיישנה זכות התביעה נגד החייב, מתיישנת גם זכות התביעה נגד הערב, אם לא התיישנה לפני כן.
9. אין הנושה רשאי לדרוש מן הערב מילוי ערבותו אלא אם דרש תחילה מן החייב את מילוי חיובו ולא נתמלא החיוב תוך 48 שעות.
10. זכאי הנושה לדרוש מן הערב מילוי ערבותו בלא שדרש תחילה מן החייב מילוי חיובו, באחת הנסיבות האלה:
(1) הערב ויתר בכתב על הדרישה מן החייב;
(2) ביתן נגד החייב צו קבלת נכסים או צו פירוק;
(3) החייב מת או שאין לנושה אפשרות מעשית להמציא לו את הדרישה.

11. הנושה רשאי, בכפוף לסעיפים 9 ו-10, להגיש תובענה נגד החייב או נגד הערב או נגד שניהם, ורשאי הוא להגיש נגד כל אחד מהם על חלק מן החיוב.

הגשת התובענה

12. שנים שערכו חיוב אחד, כולו או מקצתו, במשותף או בנפרד, זכאי הנושה, בדרך האמורה בסעיפים 9 ו-11, לדרוש ולתבוע מכל אחד מהם את מילוי ערבותו עד שיסולק מלוא החיוב הנערב; והוא, כשאין כוונה אחרת משתמעת.

ריבוי ערבים

13. מי שערב חיובו של ערב אחר, הרי לענין היחסין בין הנושה לבין הערב השני ובין שני הערבים לבין עצמם, יראו את ערבותו של הערב הראשון כחיובו של חייב.

ערב בעד ערב

14. ניתנה הערבות על דעת החייב, זכאי הערב לשיפוי ממנו על כל אשר נתן למילוי ערבותו, ועל הוצאות סבירות שהוציא לרגל הערבות, בתוספת ריבית, בשיעור המלא לפי חוק פסיקת ריבית, תשכ"א-1961, מיום מילוי הערבות או מיום ההוצאות.

זכות הערב לשיפוי מן החייב

15. הערב לא יהיה זכאי לשיפוי מן החייב במידה שטענת הגנה נאותה, שעמדה לחייב נגד החיוב הנערב, היתה עשויה להפטיר את הערב והטענה היתה ידועה לערב ולא התגונן בה; אין הוראה זו פוגעת בזכות הברירה של הערב לפי סעיף 7(ג).

סייג לזכות השיפוי

16. מילא הערב ערבותו לפני שהוגשה תובענה נגדו, יהיה החייב מנוע מהוכיח כי הגנה שעמדה לו נגד החיוב הנערב היתה ידועה לערב, אם הערב הודיע לחייב על כוונתו למלא את ערבותו ונתן לו זמן סביר לפנות אל בית המשפט בטרם נתמלאה הערבות.

זכות שיפוי לערב שמילא חיובו לפני שנתבע לדין

17. ניתנה הערבות על דעת החייב, יהיו לערב, לפני שמילא את הערבות, אותן הזכויות להבטחת השיפוי הנתונות לנושה חוב שטרם הגיע זמן פרעונו.

זכות הערב להבטחת השיפוי

18. היה החיוב הנערב מובטח גם בשעבוד נכס של החייב, יעמוד השעבוד לזכות הערב, לאחר שמילא את הערבות, להבטחת השיפוי שהוא זכאי לו מן החייב.

שעבוד נכס של החייב

19. (א) שנים שערכו חיוב אחד, ישאו כינם לבין עצמם בנטל הערבות איש לפי חלקו בערבות.

שיפוי בין ערבים

(ב) על תביעות להשתתפות בנטל החיוב בין ערב לערב או בין ערב לבעל נכס משועבד יחולו הסעיפים 15 ו-16, בשינויים המחוייבים לפי הענין.

(ג) היה החיוב הנערב מובטח כולו או מקצתו בשעבוד נכס שאינו של החייב, יהיה דין בעל הנכס המשועבד לענין סעיף זה כדין מי שערב את החיוב; אולם אין הערב גובה מבעל הנכס אלא על ידי מימוש השעבוד.

20. אין ערב זכאי לזכויות הנתונות לו לפי הסעיפים 18 ו-19 אלא במידה שאין הדבר פוגע בנושה.

גנת הנושה

21. (א) בערבות לחיוב מותנה או עתיד לבוא יכול הערב, כל עוד לא נוצר החיוב הנערב, להסתלק מערבותו על ידי מתן הודעה על כך בכתב לנושה.

סתלקות מן ערבות

(ב) הסתלק הערב כאמור, יפצה את הנושה בעד הנזק שנגרם לו עקב הסתלקותו.

1 ס"ח תשכ"א, עמ' 192.

(3) גיתנה הערכות על דעת החייב והסתלק הערב ממנה, כאמור, כלי שמסר לחייב זמן סביר קודם לכן הודעה על כוונתו לעשות כן, יפצה הערב את החייב בעד הנזק שנגרם לו בשל אי-מסירת הודעה.

(ד) אין בהוראות אלו כדי לגרוע מכל זכות חביעה נגד הערב לפי כל דין אחר בשל הסתלקותו מן הערבות.

22. (א) מנע הנושה ללא סיבה סבירה את מילוי החיוב הנערב, מופטר הערב מערבותו. (ב) גרם הנושה לפקיעת שעבוד שניתן להבטחת החיוב או להפטריו של ערב אחר לאותו חיוב, ונגרם על ידי כך נזק לערב, מופטר הערב מערבותו.

הפטר הערב

בישראל

תחילה והוראת מעבר

23. הפטר השלישי של המגילה, חוק מסעיפים 656 ו-658 – בטל.

24. תחילתו של חוק זה ביום : ערבויות שניתנו לפני תחילת חוק זה יוסיף לחול עליהן הדין הקודם.

דבריי הסבר

החוק המוצע הוא הראשון בסדרת חוקים חדשים המוצעים להחלפת קובץ החוקים האזרחי העותמני (המגילה) ולחידוש פני המשפט האזרחי בארץ בשטח דיני מוכר, מתנה, שכירות, שמירת נכסים, ערבות, משכון, המחאה, הרשאה, שיתוף בנכסים ועוד.

המגילה פורסמה חלקים חלקים במשך שמונה שנים, בין 1869 עד 1877, וכבר מזמן בוטל לה בארץ מוצאה, בתורכיה, ובארצות רבות שהיו בשעתן חלק מהאימפריה העותמנית. הוראות רבות של המגילה כבר התיישנו במידה כזאת שאין נוקקים להן בכלל, לא בפסיקה ואף לא ביחסי יום יום שבין אדם לחברו, ואחרות בוטלו על ידי המחוקק המנדטורי במישורין או בעקיפין. למעשה, נוהגים בתי המשפט לעתים להתעלם מהוראות המגילה או להתאימן, בדרכי פרשנות משפטית, לשיטות חוק מודרניות המקובלות ביבשת אירופה ובארצות החוק האנגלו-אמריקני. במקרים רבים מסתמכים על הוראות המגילה רק אם אין הכדל בין העיקרון המשפטי המצוי בהן ובין עקרון משפטי מקובל.

בשנת 1962 מינה שר המשפטים ועדה ציבורית מייעצת להכין חוקים להחלפת החקיקה העותמנית שעדיין היא בתקפה, ובמיוחד להחלפת הוראות המגילה. שנה לאחר מכן מונתה ועדה מקבילה כדי להחיש את התהליכים להשגת אותה מטרה. בראש ועדות אלו עומדים שופט בית המשפט העליון ד"ר ב. הלוי, שופט בית המשפט המחוזי בחיפה א' שאל, ושופט בית המשפט המחוזי בירושלים הנב' מ' בן-פורת ועל חבריהן נמנים שופטים, היועץ המשפטי לממשלה ומשנהו, ומשפטים מן האוניברסיטה ואחרים ויועצים למשפט העברי. החוקים המיוחדים שיוכנו על ידי הוועדה ימצאו את מקומם, בסופו של דבר, בתוך קודקס חוק אזרחי שלם ואחיד.

ההצעה על דיני ערבות מרשתת בעיקרה על המלצות הוועדה הציבורית בראשותו של השופט שאל. הוראותיה שאובות מן הפסיקה של בתי המשפט בארץ וממיטב ההסדרים שבחוקי יבשת אירופה והחוק האנגלו-אמריקני המקובל, והיא מוגשת בלבוש עברי מקורי. החוק דן בדיני הערבות בכל היקפם: ערב יחיד, ערבים רבים, ערב בעד ערב וכו'. מבין העקרונות של החוק המוצע יש לציין אלה:

א. התחייבותו של ערב גוצרת, באופן קונסטיטוטיווי, בכתב וכמפורש ובהודעה עליה לנושה;

ב. אין דורשים מילוי ערכותו של הערב אלא אם דרש הנושה מהחייב תחילה מילוי חיוכו ולא נענה תוך 48 שעות, זולת אם נתקיימו תנאים מסויימים שפורשו בחוק.

ג. הערב זכאי, לפני שמילא את דבר הערבות, לאותן זכויות להבטחת השיפוי הניתנות לנושה חוב כטרם הגיע זמן פרעונו; והוא זכאי, לאחר שמילא את דבר הערבות, לשעבודים שניתנו לנושה בקשר עם החיוב הגערב.

ד. נתן הנושה ארכה לחייב, זכאי הערב ליהנות או להתעלם ממנה; והוא הדין לגבי כל שינוי אחר שאין בו כדי לשנות היקפו של החיוב.

ה. נקבעו כללים לגבי זכות השיפוי של הערב ובענין טענות הגנה שעמדו לחייב ולא בטענו על ידי הערב.

הוראות במג'לה בענין "ערבות לגוף" יבוטלו מאחר שאין נושאן ערבות כמדובן החוק המוצע ולמעשה כבר נתישנו.

הסעיפים 656 ו-658 של המג'לה, שלא יבוטלו בחוק המוצע, דנים האחד בזכויות הניתנות לנושה חוב שטרם הגיע זמן פרעונו, והאחד בהוגאה. סעיפים אלה יבוטלו בתוקים אחרים שיוגשו להזלפת המג'לה בשלב מאוחר יותר.